

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу
Росвої Ольги Сергіївни на тему «Облік і аудит запасів в управлінні
інноваційною діяльністю підприємства», подану
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
071 «Облік і оподаткування» (галузь знань 07 «Управління та
адміністрування»)

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами,
темами

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках, їх подальший економічний розвиток в умовах посилення світових глобалізаційних та інтеграційних процесів і входження світової спільноти в четверту промислову революцію, зумовлюють формування нових підходів до системи управління фінансово-господарською діяльністю підприємств, важливе місце в якій займає управління інноваційною діяльністю. В той же час, забезпечення безперебійного процесу виробництва на інноваційних засадах, підвищення рівня прибутковості й рентабельності діяльності підприємства, можливо лише на основі функціонування ефективної системи управління запасами, оскільки запаси є основою для виробництва будь-якої продукції, в тому числі й інноваційної.

Все це зумовлює необхідність формування досконалої системи бухгалтерського обліку запасів, котра є джерелом інформації для прийняття управлінських рішень та завдяки якій можливо досягти зниження рівня витрачання запасів, підвищити ефективність їх використання, скоротити час на опрацювання облікової інформації задля підвищення її оперативності.

Складність організації облікового процесу запасів, неузгодженість окремих норм чинних законодавчих та підзаконних актів, можливі викривлення даних бухгалтерського обліку можуть призвести до недостовірності інформаційного забезпечення системи управління інформацією про запаси.

В цьому контексті зростає роль та значення аудиту операцій із запасами, спрямованого об'єктивно оцінити стан організації бухгалтерського обліку, ідентифікувати викривлення облікових даних (у разі наявності), оцінити систему внутрішнього контролю та сформулювати (висловити) незалежну аудиторську думку про відповідність облікової інформації вимогам чинних нормативно-правових актів.

З урахуванням вище зазначеного дисертаційна робота Роевої О.С., в якій автором здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання в частині розробки теоретичних, методичних, організаційних та практичних засад обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємства, є актуальною та своєчасною.

Актуальність наукового дослідження Роевої О.С. підтверджується також його зв'язком з планом науково-дослідних робіт кафедри аудиту, обліку та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету в межах тем: «Організація та методологія виконання завдань з надання впевненості» (номер державної реєстрації 0110U00004979), під час виконання якої автором запропоновано підходи щодо класифікації аудиторських послуг в контексті дослідження запасів в процесі здійснення інноваційної діяльності підприємств, а також організаційні та методичні підходи щодо аудиту запасів відповідно до МСА; «Організаційні та методичні аспекти вдосконалення бухгалтерського обліку в умовах глобалізації економіки та інформатизації суспільства» (номер державної реєстрації 0112U002600), у межах якої дисертантом запропоновано підходи щодо побудови облікової політики в частині запасів та розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності на підприємствах, які провадять інноваційну діяльність; «Розвиток функцій бухгалтерського обліку в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0118U007187), під час роботи над якою розроблено положення щодо організації управлінського обліку запасів в процесі провадження інноваційної діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни

Аналіз змісту дисертації, ознайомлення зі змістом наукових публікацій здобувача дають змогу зробити висновок про обґрунтованість і достовірність теоретичних і методичних, наукових і прикладних положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації Роевої О.С.

Визначені наукові положення, сформульовані рекомендації та надані висновки у дисертації характеризуються достатністю теоретико-методичного обґрунтування та відповідністю поставленій меті та завданням. Визначені об'єкт і предмет дослідження достатньо розкриті в структурі та змісті роботи. Дисертація відзначається змістовною та логічно ув'язаною схемою побудови і викладення матеріалу, а ознайомлення з її змістом та структурою свідчить про комплексний підхід до проведеного автором дослідження, спрямованого на розвиток теоретичних засад, обґрунтування методичних та організаційних положень, розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечено комплексним поєднанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Так, для вирішення поставлених у дисертації завдань автором застосовувалися такі загальнонаукові методи пізнання: абстрагування, аналіз, синтез, індукція, дедукція; та методичні прийоми: огляд, групування, порівняння, систематизація,

узагальнення. Для вивчення економічної сутності запасів та їх класифікації автором застосовано діалектичний метод, методи порівняльного аналізу та абстрактно-логічний метод. З метою аналітичного оцінювання особливостей та сучасного стану інноваційної діяльності підприємств а також визначення місця і ролі запасів в процесі інноваційної діяльності використані методи спостереження, зіставлення та статистичний метод. За допомогою методів узагальнення, конкретизації й моделювання вдосконалено організаційні та методичні положення обліку і аудиту запасів. Графічний метод застосовано для наочного відображення отриманих автором результатів; методи аналізу й синтезу – для обґрунтування необхідності та можливості практичного застосування отриманих результатів.

Висновки і пропозиції дисертаційної роботи характеризуються фундаментальністю теоретичних концепцій дослідження, глибиною аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел інформації з визначеної проблематики, базуються на використанні міжнародних й національних законодавчих та нормативних документів з питань обліку і аудиту; офіційної статистичної та аналітичної інформації про стан аудиторської діяльності, що оприлюднена на сайті Аудиторської палати України (АПУ), та про стан інноваційної діяльності, що оприлюднена на сайті Державної служби статистики України, результатів власних досліджень автора. Всі використані автором джерела інформації є надійними й такими, що підтверджують достовірність сформульованих автором гіпотез та вирішених задач дослідження.

Наукове дослідження автора на достатньому рівні відображає його особистий внесок у вирішення теоретичних та прикладних проблем обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю.

Наукова новизна одержаних результатів. До найбільш вагомих наукових здобутків дисертаційної роботи слід віднести такі положення:

- розвинуто тлумачення сутності поняття «запаси», які автор визначає як активи, придбані (набуті) підприємством з метою отримання в майбутньому економічних вигод від їх споживання під час виробництва інноваційної продукції та/або в процесі управління інноваційною діяльністю та які утримуються для такого споживання або перебувають у процесі виробництва з перенесенням їх вартості до складу матеріальних витрат (с. 38), що відрізняється від відомих трактувань цього поняття конкретним призначенням і спрямованістю даного виду активів на використання в процесі інноваційної діяльності підприємства;

- удосконалено організацію бухгалтерського обліку запасів в процесі інноваційної діяльності, що ґрунтується на розробленій автором ієрархічній моделі нормативно-правового регламентування організації бухгалтерського обліку запасів в процесі інноваційної діяльності (с. 82) та науково-практичних підходах щодо формування облікової системи та побудови облікової політики (с. 97-107), що підвищує якісні параметри інформаційного забезпечення системи управління підприємством;

- розвинуто методику бухгалтерського обліку запасів, що базується на розробленій автором моделі формування облікової інформації про наявність і рух запасів (с. 109) в межах якої запропоновані підходи щодо удосконалення форм первинної документації (с. 114-118), розроблено рекомендації з відображення

окремих операцій із запасами на рахунках бухгалтерського обліку (с. 120-121), надано пропозиції щодо розширення показників фінансової звітності в частині відображення інформації про запаси (с. 123-127), що у комплексі спрямовано на підвищення ефективності управління запасами;

– поглиблено методичні підходи щодо побудови системи управлінського обліку запасів, висхідним елементом якої є розроблена автором концепція управлінського обліку запасів в системі управління інноваційною діяльністю підприємства (с. 129), яка визначає порядок формування і використання інформації про надходження, рух та списання запасів, у тому числі стратегічне управління, планування і контроль, забезпечення оптимального використання запасів; складовою концепції є запропонований підхід до формування аналітичних рахунків по окремих синтетичних рахунках обліку запасів (с. 132-134), що спрямовано на забезпечення необхідного ступеня деталізації інформації про запаси для потреб внутрішніх користувачів;

– обґрунтовано підходи щодо класифікації запасів з урахуванням специфіки провадження інноваційної діяльності, які відрізняються від відомих визначенням основних економічних ознак запасів, що були закладені в основу їх класифікації й спрямовані на підвищення рівня деталізації, повноти та достовірності інформації про запаси для забезпечення потреб управління, прийняття оперативних і поточних управлінських рішень (с. 41-42);

– на основі аналітичного оцінювання тенденцій розвитку інноваційної діяльності в Україні (с. 64-67), визначення особливостей функціонування ринку інноваційних продуктів (с. 68-70), систематизації вимог Міжнародних стандартів (с. 75-78) та порівняльного аналізу основних видів аудиторських послуг, предметом завдання в яких можуть виступають запаси, що використовуються для інноваційної діяльності (с. 72-73), визначено потенціал аудиторських послуг та поглиблено теоретичні положення щодо аудиту та аудиторської діяльності в контексті їх зв'язку з інноваційною діяльністю, що дає змогу відповідно до очікувань та інформаційних потреб користувачів обґрунтувати фактори залучення аудиторів для виконання професійних послуг, уточнити класифікацію завдань з аудиту запасів та визначити напрями розвитку організаційного та методичного забезпечення виконання завдань з аудиту запасів ;

– визначено організаційні положення аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю, що на відміну від існуючих, враховують регламентацію відносин аудитора з управлінським персоналом та включають певні специфічні етапи, проходження яких є обов'язковим в процесі проведення аудиту всієї фінансової звітності, зокрема, розгляд шахрайства, законодавчих та нормативних актів, отримання письмових заповідей, виконання досліджень пов'язаних осіб, облікових оцінок, подальших подій, іншої інформації, питань, пов'язаних з безперервністю діяльності тощо (с. 154-156);

– обґрунтовано методичні підходи до визначення суттєвості при виконанні аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю, що базуються на різноаспектному розгляді категорії суттєвості й зводяться до її сприйняття як: 1) гранично допустимого розміру викривлення суми, класифікації, подання або розкриття інформації про запаси у фінансовому звіті; 2) додаткового критерію для

планування спеціальних аудиторських процедур, пов'язаних з інвентаризацією запасів, в тому числі тих, що знаходяться на відповідальному зберіганні; 3) критерію, який визначає необхідність модифікації думки аудитора в звіті та вибору типу такої модифікації (с. 159-163) та передбачають під час визначення суттєвості врахування низки факторів (інформаційні потреби та типи рішень, які приймають користувачі на основі інформації про запаси; умови виконання завдання з аудиту запасів; необхідність розгляду як кількісних показників, так і якісного характеру можливих викривлень; необхідність розрахунку декількох рівнів суттєвості як з точки зору організації аудиту, так і з точки зору необхідної деталізації загального об'єкту; необхідність визначення суттєвості запасів при їх аудиті в рамках дослідження повного комплексу фінансової звітності для обґрунтування необхідності участі аудитора в інвентаризації запасів) (с. 164-165), що забезпечує комплексний підхід до визначення рівня суттєвості при виконанні аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю (с. 165);

– поглиблено методику виконання аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю, в основу якої закладено потенціал найефективнішої в даному аспекті аудиторської процедури – інвентаризації (с. 167-171), доведено доцільність розробки національного положення (стандарту) стосовно проведення інвентаризації та використання її результатів в процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності (с. 172).

Теоретична цінність та практичне значення результатів дослідження

Результати дисертаційного дослідження, наукові висновки та рекомендації є теоретично значимими у контексті вдосконалення обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств та створюють нові, більш широкі можливості для подальших досліджень з визначеної проблематики.

Про достовірність наукових положень свідчить їх практичне використання в діяльності: ПрАТ «Криворізька будівельна компанія» (м. Кривий Ріг, довідка № 1268, від 02.10.2020 р.) - з метою формування облікової політики підприємства в частині обліку запасів; ТОВ «Термоліт – Інвест» (м. Кривий Ріг, довідка від 4.11.2020 р.) - задля формування системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю в межах підсистеми бухгалтерського обліку та побудови управлінського обліку; ТОВ «Феросистема - Трейд» (м. Кропивницький, довідка №352/1 від 02.12.2020 р.) - використані пропозиції щодо організації управлінського обліку, процесу бюджетування запасів, які використовуються в інноваційній діяльності, рекомендації щодо створення аналітичних рахунків обліку запасів, розробки, що стосуються організації аудиту запасів. Основні положення дисертаційної роботи використані в освітньому процесі Центральноукраїнського національного технічного університету (м. Кропивницький, довідка № 33-15/1297 від 10.09.2020 р.) під час обговорення та перегляду освітньо-професійних програм : «Облік і оподаткування» - за першим (бакалаврським) рівнем; «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором» - за другим (магістерським) рівнем; «Облік і оподаткування» за третім (освітньо-науковим)

рівнем в частині уточнення програмних результатів навчання, наповнення обов'язкових освітніх компонент, розробки вибіркового компонент та формування навчально-методичного забезпечення з дисциплін фахової підготовки.

Ступінь повноти викладення наукових положень, висновків і рекомендацій у опублікованих працях

Матеріали опублікованих наукових праць Роевої О.С. повністю відображають зміст дисертації. Основні положення дисертації викладено у 16 працях, з яких: 1 стаття у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до країн Європейського Союзу (написана англійською мовою); 2 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»; 1 публікація у колективній монографії; 4 статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз, 8 публікацій за матеріалами участі у міжнародних та зарубіжних науково-практичних конференціях. Всі опубліковані здобувачем наукові праці відображають основні результати дисертації і відповідають вимогам п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою КМУ № 167 від 06 березня 2019 р.

Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності у дисертації та наукових працях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційного дослідження не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації та дотримано усіх норм законодавства про авторське право.

Дискусійні положення дисертаційної роботи та зауваження

Відзначаючи змістовність, обґрунтованість наукового завдання, яке вирішене у дисертаційному дослідженні, слід наголосити, що у дисертаційній роботі Роевої О.С. є низка дискусійних моментів, неточностей, які дають підстави для критичних зауважень.

1. Під час висвітлення питання особливостей провадження інноваційної діяльності (розділ 1, п. 1.2) та її впливу на організацію обліку запасів, доцільно було б провести більш ґрунтовні аналітичні дослідження щодо наявності і структури запасів на інноваційно активних підприємствах в контексті класифікаційних ознак запасів запропонованих автором у п. 1.1. (с. 39-41) дисертаційної роботи, а саме: за складом і структурою; за способом та джерелами надходження на підприємство; залежно від ролі у процесі виробництва; за приналежністю до інноваційної діяльності; за стадіями інноваційної діяльності; за технологічним призначенням.

2. Досліджуючи організацію бухгалтерського обліку запасів в системі управління інноваційною діяльністю підприємства (розділ 2, п. 2.1) варто було б

зосередити увагу на акцентованих автором у загальній схемі операційного циклу запасів (рис. 1.5, стор. 59) складових процесу провадження інноваційної діяльності (конструкторська підготовка виробництва, технологічна підготовка виробництва, організаційна підготовка виробництва, освоєння виробництва та серійне виробництво) та висвітлити особливості організації бухгалтерського обліку саме в розрізі цих складових.

3. Висвітлюючи особливості окремих елементів організаційно-технологічної складової облікової політики підприємства щодо обліку запасів, автор акцентує увагу на важливості формування робочого плану рахунків, з чим важко не погодитися. Проте, в роботі дане питання набуло б більшої переконливості і завершеності, якби автор представив фрагмент робочого плану рахунків з урахуванням практичних потреб підприємств, що провадять інноваційну діяльність (с. 95-96).

4. Значну увагу під час дослідження методичного забезпечення аудиторських процедур операцій із запасами зосереджено на питаннях інвентаризації, як джерела доказів щодо наявності і стану запасів (с. 167 -179). Автор вмотивовано говорить про доцільність розробки національного положення (стандарту), що регламентував би проведення інвентаризації та використання її результатів в процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності. Доцільно було б не лише навести ключові положення такого стандарту, а і запропонувати його проєкт.

5. Обґрунтовуючи наявні особливості у визначенні рівня суттєвості при виконанні аудиту запасів (с. 159-166) доцільно було би ці положення підкріпити конкретними прикладами розрахунку суттєвості на основі використання критеріїв, що визначені автором, з оцінкою подільшого впливу на аудиторську думку для формування звіту аудитора.

6. Враховуючи спрямованість дисертаційного дослідження на інноваційну діяльність та зважаючи на сучасний розвиток інформаційних технологій у постіндустріальну епоху, поза увагою автора залишилися питання застосування інформаційних цифрових та онлайн технологій, призначених для забезпечення функціонування системи бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності і їх подальшого розвитку.

Наведені дискусійні положення та недоліки не зменшують значення і практичної цінності дисертаційної роботи та не змінюють її загальної позитивної оцінки як ґрунтовного дослідження в економічній науці.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Роевої О.С на тему «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємства» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, здійсненим на актуальну тематику, що містить науково обґрунтовані результати, спрямовані на розробку теоретичних, методичних, організаційних та практичних засад обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємства.

За своїм змістом, структурою, рівнем висвітлення, подання та

За своїм змістом, структурою, рівнем висвітлення, подання та представлення матеріалів дослідження, сформульованими висновками, дисертаційна робота Роевої О.С. відповідає визначеній меті та поставленим задачам. Дискусійні моменти, виявлені в дисертації, не впливають на значимість результатів роботи. Поставлені в дисертації задачі слід вважати виконаними, а мету – досягнутою.

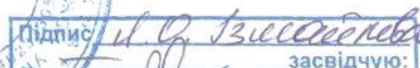
Основні положення дисертації висвітлено в наукових публікаціях у достатній кількості та апробовано на зарубіжних і міжнародних конференціях.

Дисертаційна робота Роевої О.С. на тему «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємства» за змістовними та формальними ознаками відповідає вимогам пунктів 9; 10; 11; 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, а за напрямом та тематикою дослідження – спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що Роева Ольга Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Офіційний опонент:
д.е.н., професор,
професор кафедри
податкової політики
Університету ДФС України

 Я.О. Ізмайлов

Підпис
засвідчую:
Учений секретар УДФС України
« 14 » 06 2024 р.